

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

**ПРОЕКТ РАЗОМ ТА РІВНІ:
ПРАВА ШУКАЧІВ ПРИТУЛКУ ТА ЗАХИСТУ**

ДОВІДНИК

**ПРАВОВА ВІДПОВІДЬ У КОНКРЕТНИХ КРОКІХ
П'ЯТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ ТА РОЗГЛЯД У НИХ**

Ukraine
Support & Renovation
Foundation

**ФОНДАЦІЯ
СТОЙНА
КРЬСТАНОВА**

П'ЯТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ ТА РОЗГЛЯД У НИХ

Після військової агресії Росії в Україні більше 10 000 українських громадян, які тікали від війни, отримали тимчасовий захист і підтримку в Пловдиві та області. Як і в інших частинах Болгарії, їх зустріли з тривогою та акціями солідарності. У нашій державі вперше імplementовано Директиву Ради 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року, яка визначає умови надання тимчасового захисту у разі масового припливу переміщених осіб. 14 березня 2022 року було оприлюднено Рішення № 144 Ради міністрів Республіки Болгарія, яким прийнято рішення про надання тимчасового захисту особам, які тікають від війни в Україні. Він набуває чинності й автоматично поширюється на всіх українських біженців, які в'їхали або перебувають на території Болгарії. Вони перебувають під захистом законодавства Європейського Союзу та Болгарії та мають ті

ж права, що й громадяни Болгарії. Однак їхнє повсякденне життя позначене труднощами, спричиненими різним культурним і соціальним контекстом, мовним бар'єром, структурою процедур, яких українські біженці мають дотримуватись, щоб справлятися з адміністративними труднощами в системах освіти та охорони здоров'я, в ринку праці, щоб вони могли стабільно інтегруватися в болгарське суспільство.

Саме тому команда Фонду «Стойна Кристанова» провела дослідження проекту «Разом та на рівних: права шукачів притулку та захист». Польові дослідження проводилися за допомогою методу екстреної антропології, який визначається необхідністю термінового антропологічного реагування для вирішення кризи, в яку потрапила спільнота громадян України, які тікають від війни. Після аналізу отриманих емпіричних даних виділилося п'ять кейсів, для яких потрібно було шукати конкретний алгоритм вирішення. Щоб громадянам України було легше самотужки справлятися з, здавалося б, непереборними труднощами, ми склали цей Довідник.

Кваліфікація та перепідготовка

українських біженців у Болгарії

«Серед нас, українців, є люди, які хочуть перекваліфікуватися». Наприклад, є жінка, яка працює в кулінарній майстерні, і зараз вона хоче відкрити свою кондитерську, зробити свій бізнес, і вона відвідує кондитерські курси, і в майбутньому вона хоче відкрити свою справу. Але вона ще не знає, як це зробити». (Інтерв'ю з Оленою Георгієвою, представником Фонду «Підтримка та оновлення України», Асеновград)

Українські біженці в Болгарії можуть скористатися абсолютно всіма можливостями для підвищення кваліфікації та перенавчання. Природно, якщо вони захочуть перекваліфікуватися, їм доведеться пройти процедуру визнання поточної кваліфікації. Це така сама процедура, як і для визнання освіти. Але якщо вони все ж хочуть отримати якусь нову кваліфікацію, то мають право зробити це в Центрах професійної підготовки. Такі центри є в більшості великих міст. Вони пропонують річні та місячні курси з різними варіантами кваліфікації.

Однак ми можемо віднести питання перепідготовки до вирішення іншої проблеми, а саме визнання їхніх навичок. Що стосується навичок, болгарська система освіти охоче заявила на цьому етапі, що вона також визнає професійні навички як такі та видасть відповідні сертифікати для них. На жаль, однак, за межами центрів професійної підготовки, які видають подібні сертифікати навичок, насправді наша освітня система в Болгарії все ще розробляє механізм видачі окремих документів, що засвідчують конкретні навички або навіть частину таких навичок.

Однак деякі заклади поставили перед собою завдання працювати над отриманням нових навичок, пов'язаних з кваліфікацією, перепідготовкою та вдосконаленням знань підприємництва. Міністерство праці та соціальної політики пропонує навчання для здобуття професійних кваліфікацій або ключових компетенцій, організоване та фінансоване Агентством зайнятості. Конкретну інформацію про можливості навчання для здобуття професії чи

компетенцій можна отримати в будь-якому відділі Управління зайнятості та на веб-сайті Агентства зайнятості. Для бажаючих вони безкоштовні. Бюро зайнятості також постійно оголошує вакансії, супроводжуючи вас у виборі та підписанні контракту. Спеціально для українських біженців діє програма «Солідарність».

Відповідно до своєї місії та в партнерстві з УВКБ ООН «Карітас» працює над проектом сприяння стабільним джерелам існування та соціально-економічній інтеграції біженців Болгарії, шляхом: допомоги у пошуку роботи, інформування та консультування щодо кар'єри, навчання професійних кваліфікацій та вдосконалення робочих навичок, курси болгарської мови для працюючих/шукачів, підготовка індивідуальних планів розвитку кар'єри, наставництво та супровід. «Карітас Вітанія» та Гуманітарний центр допомагають біженцям та людям, які шукають захисту в Болгарії, комплексною підтримкою, сприяючи їхньому соціальному залученню та ефективній інтеграції. Доступ до житла, якісної освіти та ринку праці є важливим кроком у допомозі постраждалим людям досягти незалежності та повернути своє життя у власні руки.

Корисні посилання, адреси та контактні телефони:

Міністерство праці та соціальної політики (агентство зайнятості)
<https://www.az.government.bg/pages/grafici-za-obuchenia/>

Бюро праці Пловдив
<https://www.az.government.bg/contacts/offices/>

Карітас Вітанія (Пловдив)
<https://vitania.caritas.bg/who-we-are/>

Кваліфікація та перекваліфікація (мої права)
<https://pravatami.bg/29504>

Карітас Вітанія (Пловдив)
м. Пловдив, вул. "Стефана Верковича" 3, поверх 3,
офіс 6, тел.: 0888819230,
електронна адреса: plovdiv@vitania.caritas.bg

Легалізація диплома

«У нас велика проблема з людьми, які не знають, як легалізувати свої дипломи. У нас є одна людина гастроентеролог, яка працювала в Києві в приватній клініці. Зараз у неї проблема з перекладом і легалізацією диплома, він не знає, як порівняти цей диплом тут до болгарських стандартів, що їй робити, які ще екзамени здавати...» ((Інтерв'ю з Оленою). Георгієва, представник Ukraine Support&Renovation, Асеновград)

Коли ми говоримо про визнання дипломів, ми приходимо до питання про визнання кваліфікації та рівня вищої освіти. Тут проблеми вже передані іншій установі, яка знаходиться поза Міністерством освіти – це Національний центр інформації та документації, відомий у Болгарії як NACID, і розпочати відповідну процедуру. Однією зі складнощів є те, що всі документи болгарською мовою, тому потрібен кваліфікований фахівець і консультант, з яким громадяни України зможуть разом пройти всю документацію. Важливою умовою є наявність у кожного диплома або його копії. Коли ми говоримо про необхідність пред'явлення громадянами України диплома, то слід мати на увазі, що в Болгарії болгарське законодавство передбачає три способи подання документів. Перший спосіб – в оригіналі, другий – пред'явити дублікат, який видає ВНЗ, заклад, який видав диплом. І третій спосіб - пред'явити копію. Обов'язкова умова – представити один із перших двох варіантів.

Далі йде переклад і легалізація, які є різними процедурами. Переклад виконує так званий «присяжний перекладач», який має право здійснювати цю діяльність. Легалізація — це засвідчення автентичності та правильності оформлення офіційного документа. Порядок легалізації встановлено законом у «Положеннях про легалізацію, засвідчення та переклад документів та інших паперів». Це завжди відноситься виключно до законодавчо встановленого в Республіці Болгарія методу легалізації документів. Після цього заповнюються всі необхідні документи для процедури NACID. Після їх розгляду установа зобов'язана дати відповідь не пізніше двох місяців. Відповіді зазвичай тривають довше, оскільки необхідно проводити багаторазові перевірки та надавати дипломи до Європейської кредитної системи.

Визнання вищої освіти, здобутої в іноземних вищих школах: бакалавр, магістр

Академічне визнання — це офіційне письмове підтвердження цінності диплома про вищу освіту чи іншого подібного документа, виданого навчальним закладом, визнанням компетентним державним органом як частина світської системи вищої освіти відповідної країни.

1. Які документи підлягають визнанню?

Дипломи про вищу освіту освітньо-кваліфікаційного ступеня

"БАКАЛАВР", "МАГІСТР", або без ступеня

- видані навчальними закладами, визнаними компетентним національним органом як частина світської системи вищої освіти відповідної країни;
- отримані відповідно до законодавства про вищу освіту країни, де проходило навчання.

Для того, щоб підлягати академічному визнанню в Болгарії, ваш диплом повинен надавати академічні права в країні, в якій він був виданий.

Документи, які:

- офіційно не надають права на вищу освіту у відповідній країні, в якій вони були видані;
- не відповідають державним вимогам для здобуття вищої освіти в Болгарії;
- були видані з порушенням законодавства країни, де розташований вищий навчальний заклад, або де проходило навчання.

2. З яких етапів складається процедура?

Процедура академічного визнання в NACID включає наступні основні етапи:

- Перевірка статусу вищого навчального закладу, який видав диплом, та завершеності програми вищої освіти. Академічний статус закладу, який проводив навчання, також перевіряється у випадках, коли він відрізняється від вищого навчального закладу, який видав диплом.
- Перевірка достовірності документів.
- У разі якщо будь-яка з попередніх перевірок та опитувань завершилася негативною відповіддю, процедура не продовжується, про що заявнику готується письмова відповідь.
- Оцінка відповідності даних із поданого диплома та дипломної заяви державним вимогам щодо здобуття вищої освіти в Республіці Болгарія. Це фактичне визнання, і воно здійснюється для дипломів, у яких усі попередні перевірки та навчання були успішно завершені.
- Прийняття рішення про визнання освітньо-кваліфікаційного ступеня вищої освіти та професійної кваліфікації, якщо це зазначено в дипломі, про відмову у визнанні або про припинення процедури.
- Видача свідоцтва за зразком; винесення рішення про відмову; винесення рішення про припинення.

Джерело: <https://nacid.bg/bg/>

Корисні посилання, адреси та контактні телефони:

Правила легалізації, засвідчення та перекладу документів та інших паперів
<https://www.mi.government.bg/library/pravilnik-za-legalizirane-zaverkite-i-prevodite-na-dokumenti-i-drugi-knizha/>

<https://nacid.bg/bg/>

Засвідчення

територіальної експертно - медичної комісії (ТЕЛК)

«Я Володимир. Я в Болгарії з березня 2022 року, живу в Асеновграді. Кілька років тому я потрапив в аварію в Україні, і там медична комісія засвідчила мій стан та інвалідність. Маю рішення Української медичної комісії та численні дослідження.

Якщо мені доведеться перекладати всі документи, це займе багато часу та грошей» (Інтерв'ю з Володимиром, Асеновград).

Як отримати рішення територіальної експертно-медичної комісії (ТЕЛК)

Чинне законодавство не передбачає умов та порядку оформлення інвалідності іноземців, які мають документи про інвалідність, видані в іншій державі органами медичної експертизи країни, з метою користування соціальною підтримкою. Незалежно від того, мають вони такий документ чи ні, ці особи мають право пройти атестацію у порядку, в якому це робиться для болгарських громадян. Відповідно до Закону про охорону здоров'я іноземці, яким надано тимчасовий захист, мають право на медичну допомогу та медичні послуги на умовах і в порядку, встановленому для громадян Болгарії. Іноземці, яким надано тимчасовий захист, мають право на безоплатне обстеження виду і ступеня інвалідності та стійкої втрати працездатності, яке оплачується за рахунок коштів державного бюджету.

Які дії для отримання рішення про стійку знижену працездатність/вид і ступінь інвалідності?

1. Медичне направлення від особистого/лікувального лікаря або медичний протокол лікарсько-консультаційної комісії (ЛКК) на ТЕЛК (для осіб, які є тимчасово непрацездатними протягом тривалого часу), які повинні бути оформлені в електронному вигляді, внесені та зареєстровані в Інформаційній базі даних (БД) – бути доступною в Інформаційній системі контролю медичної експертизи (ІСКМЕ);

2. Заява-декларація - розташована на веб-сайті RZI Пловдив, заповнюється в Регіональній медичній експертизі (РКМЕ) на місці, через уповноважену особу або в електронному вигляді з кваліфікованим електронним підписом (КЕП) на адресу електронної пошти <https://ibd.mh.government.bg/>

3. За наявності актуальних медичних документів: аналізів, епікризів, що підтверджують перебування в стаціонарі, амбулаторних листів, виданих після консультації лікаря-спеціаліста, тощо, термін давності яких не перевищує 12 місяців, подається до офіс РКМЕ при RZI Пловдив, спільно з медичним офісом за адресою: місто Пловдив, вулиця "Перуштіца" № 1 РКМЕ - особисто, через уповноважену особу або через ліцензованого поштового оператора;

4. Медичні експертизи осіб створюються в Регіональному картотеці, а подані документи направляються до TELK, і TELK повідомляє осіб, чи буде видано експертне рішення лише щодо поданої медичної документації та дату, коли це буде зроблено. У разі необхідності подання додаткових досліджень та консультацій ТЕЛК повідомляє про цю обставину листом.

Корисні посилання, адреси та телефони:

Закон про охорону здоров'я (ст. 82, абз. 1, п. 7; ст. 83, п. 1а)

https://www.mh.government.bg/media/filer_public/2023/03/02/zakon_zdraveto.pdf

МОЗ. Національна експертно-лікарська комісія (НЕЛК) та територіальна експертно-лікарська комісія (ТЕЛК)

<https://www.mh.government.bg/bg/informaciya-za-grazhdani/nelk-i-telk/>

Медичне обслуговування осіб, які прибувають з України, які мають статус тимчасового захисту в Болгарії

<https://ukraine.refugee.bg/>

Регіональна інспекція охорони здоров'я

Пловдів

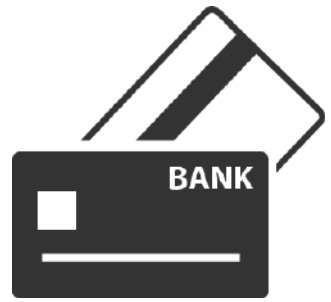
<https://www.riokozpd.com/>

Адрес: м. Пловдів, поштовий індекс 4000, ул. „Перуштіца” № 1

Телефон: (032) 649 000

Відкриття банківського рахунку

«Одна з речей, з якою мені довелося зіткнутися, щоб мати можливість зареєструвати компанію, це відкриття банківського рахунку. Важке питання було до якого банку звернутися. Були банки, які вимагали перший внесок не менше 120 левів, що важко для людини, яка починає не з нуля, а з того мінусу, з якого починають українці, тікаючи від війни.

Багато банків відмовлялися відкривати нам рахунок, коли дізнавалися, що ми українці» (інтерв'ю Ольги Лапіної, Пловдив).

Відкриття банківського рахунку для іноземних громадян є одним з найважливіших елементів статусу резидента. Відповідно до Закону про заходи проти відмивання грошей (AML), банки зобов'язані провести ретельне розслідування, яке може тривати дні, а іноді й тижні. У Болгарії немає персоніфікації юридичних осіб, тобто за юридичною особою стоїть фізична особа, тобто. вимоги до реєстрації банківського рахунку фізичної особи чи компанії однакові. Якщо ви легально проживаєте в країні ЄС, ви маєте право відкрити основний платіжний рахунок. Банки не можуть відхилити ваш запит на відкриття основного платіжного рахунку.

Винятки із Закону про заходи протидії відмиванню грошей:

Залежно від вашого конкретного випадку та якщо вам потрібна швидкість відкриття рахунку, ви можете звернутися до «Розділу II. Спеціальні правила та винятки щодо застосування заходів всебічної перевірки» із Закону про заходи протидії відмиванню коштів, а точніше статті 21. та ст.22. Вони дають можливість Банку за умов виконання визначених умов щодо низького ризику фінансування тероризму та відмивання грошей відкрити рахунок ще до завершення ретельної перевірки особи. Фактична перевірка за законом триватиме, але вона може бути виявлена (наприклад, інкасовий рахунок), що необхідно під час процедури реєстрації для створення компанії.

Обліковий запис, який дозволяє здійснювати стандартні транзакції, що використовуються в повсякденному житті, називається основним платіжним рахунком. Це дозволяє вносити, знімати готівку, отримувати та здійснювати платежі (наприклад, пряме дебетування та покупки картою). На банківському рахунку є платіжна картка, за допомогою якої можна знімати гроші та здійснювати покупки – як у магазинах, так і онлайн. Зазвичай банк може вимагати від вас сплати щорічної комісії.

Юридичні особи можуть відкривати платіжні рахунки для зберігання коштів і розрахунків за всю свою діяльність. Види діяльності, які може здійснювати компанія, перераховані в її предметі діяльності.

Такі рахунки можуть відкривати самі фізичні особи – українці. Кожна особа повинна бути ідентифікована за пред'явленням паспорта або іншого документа, що посвідчує особу. Представники юридичних осіб також повинні подати документи, що підтверджують їх повноваження. На їх підставі уповноважений працівник банку ідентифікує клієнта та осіб, які мають право розпоряджатися банківським рахунком.

Які документи необхідні для відкриття поточного рахунку в банку:

1. Заява про відкриття поточного рахунку за зразком банку.
2. Опитування або декларація за зразком банку.
3. Актуальний статус (не обов'язково всюди, всі банки мають доступ до комерційного реєстру Болгарії).
4. Декларація про походження коштів за зразком банку.
5. Зразки із зразками підписів осіб, які відповідно до чинного законодавства або установчих документів підприємства мають право розпоряджатися рахунком та підписувати платіжні документи. У зразок також входить зразок печатки - якщо є потреба для підприємства, така повинна бути розміщена на банківських дорученнях.
6. Для відкриття поточного рахунку фізична особа надає банку вищевказані документи за п.1, п.2 та п.5 без зразка печатки.

Між банком і клієнтом укладається письмовий договір про відкриття банківського рахунку з усіма правовими деталями, що регулюють відносини, і випускається банківська картка. За бажанням клієнта банк надає доступ до системи електронного та/або мобільного банкінгу. Поточні банківські рахунки, як правило, є мультивалютними – незалежно від того, чи відкриті вони в певній валюті, на них можуть надходити банківські перекази в іншій валюті, а також аналогічні можуть надходити на рахунок в іншій валюті.

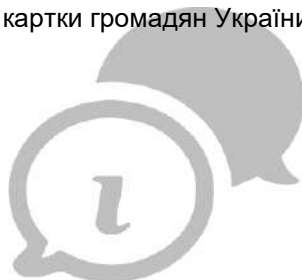
Корисні посилання, адреси та контактні телефони:

Директива (ЄС) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей та фінансування тероризму
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32015L0849>

Банківські рахунки в Європейському Союзі
https://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/financial-products-and-services/bank-accounts-eu/index_bg.htm

Інформація про банківські рахунки та банківські картки громадян України
<https://ukraine.refugee.bg/>

Закон про заходи протидії відмиванню грошей
<https://lex.bg/bg/laws/ldoc/2137182924>

Реєстрація фірми

«Коли ми приїхали в Болгарію, ми думали, що скоро закінчиться війна і ми повернемося в Україну. Згодом ми зрозуміли, що це триватиме, можливо, роки і нам доведеться тут облаштовуватися. У серпні 2022 року переді мною постало питання, що я буду робити далі і як реалізувати свої знання та можливості в Болгарії.

Я вирішила відкрити свій офіс і оформити приватну практику. Дуже важко зорієнтуватися в усіх законах і процедурах, щоб зареєструвати компанію» (Інтерв'ю з Ольгою Лапіною, Пловдив).

Створення компанії в Болгарії здійснюється за так звану «процедурою реєстрації». Її філософія полягає в тому, що будь-який болгарський громадянин може в будь-який час зареєструвати комерційну компанію з мінімальним капіталом, який у Болгарії протягом багатьох років становить 2 леви. Але проблеми починаються з самої процедури, адже ця процедура реєстру потребує багато документів, які мають бути юридично оформлені. Це складна справа, і в більшості випадків звичайним громадянам важко самостійно підготувати та подати документи для реєстрації компанії.

Ще складніше, коли ці документи мають готувати іноземці. Зокрема, коли ми говоримо про українських біженців у Болгарії, то проблеми виникають на рівні документів, які здебільшого лише болгарською. Немає документів про реєстрацію компанії, які точно пояснюють, як реєструються компанії іншою мовою, крім болгарської. Мовний бар'єр є однією з головних проблем у всьому процесі реєстрації для громадян України, коли вони хочуть зареєструвати свою компанію, тому що їм доведеться знайти юриста, консультанта, бухгалтера – когось, хто зможе зрозуміти їх мовою, якою вони зрозуміли це і водночас зрозуміти юридичне питання, бути в змозі донести це до них і лише тоді починати готувати документи.

Які документи потрібні:

1. Заява за формою А4 (з сайту ТД, скачати та заповнити. Всі інші документи додаються).
2. Наявність банківського рахунку (у обраному Вами банку) та довідки про внесений капітал.
3. Установчий акт (Довгий документ, який містить обов'язкові деталі згідно з Комерційним законом, такі як назва компанії, юридична адреса, контакти, розмір капіталу, форма та органи управління, основна та додаткова

діяльність, внутрішні правила управління та розпорядження та інші.)

4. Заява про прийняття управління компанією.

5. Установчий протокол - документ повинен містити рішення, прийняті установчими зборами, та порядок денний зборів.

6. Рішення про призначення керівником єдиного власника капіталу.

7. Зразок підпису, засвідчений нотаріально та підписом керівника. Ви повинні підготувати зразок, який потребує лише нотаріального засвідчення, або попросити нотаріальну контору підготувати його.

8. Підписана декларація за ст. 13, абз. 4 Закону про комерційний реєстр (ТРР). Заявляється про істинність викладених обставин. (У разі подання документів уповноваженою особою підписується Декларація за ст. 13, п. 5 ЗТР).

9. Декларація за ст. 142, Господарське право (ТС). Заборона змагальної діяльності. Підписується керівником.

10. Декларація за ст. 141, абз. 8, ТЗ. Керівник заявляє, що він відповідає вимогам законодавства для керівника підприємства. Підписано.

11. Заявка на збереження компанії (D1), необов'язкова і коштує 50 лв.

12. Ліцензія або дозвіл, якщо це необхідно для діяльності підприємства.

Орган реєстру не видає свідоцтво чи інший документ для реєстрації. Досить того, що ваша компанія вже буде відкритою в Торговому реєстрі. Реєстрація компанії.

Корисні посилання, адреси та контактні телефони:

Національне реєстраційне агентство (комерційне право)

https://nra.bg/wps/portal/nra/zakonodatelstvo/danutsi/zakoni_vutreshna/ad10a775-acb9-4765-8afd-416a8f8681fe

Закон про торговий реєстр

<https://www.justice.government.bg/home/normdoc/2135522741>

Агентство реєстрації (Комерційний реєстр)

<https://www.registryagency.bg/bg/registri/targovski-registar/>

Агентство реєстру (реєстрація підприємства)

<https://www.registryagency.bg/bg/registri/targovski-registar/kak-da-registriram-firma/>

Мої права (реєстрація компанії)

<https://pravatami.bg/2780>

Съдържание:

Кваліфікація та перепідготовка українських біженців у Болгарії 2 стр.
Легалізація диплома 4 стр.
Засвідчення територіальної експертно - медичної комісії (ТЕЛК) 6 стр.
Відкриття банківського рахунку 8 стр.
Реєстрація фірми10 стр.

Проект № 964 „Заедно и равни: правата на търсещите убежище и закрила” към Фонд Активни граждани България <https://www.activecitizensfund.bg> по тематичен приоритет 1_Подобряване на демократичната култура и гражданска осведоменост.

Финансовата подкрепа е предоставена от Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство на стойност € 14 994

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация „Стойна Кръстанова“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.

 Авторският колектив

доц. д-р Красимира Кръстанова

доц. д-р Елица Стоилова

гл. ас. д-р Мария Петрова

гл. ас. д-р Стоян Антонов

Консултант Мишо Гръблев